

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Політологія та загальноправові дисципліни»



ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

OK2 Управління науковими проєктами та захист інтелектуальної власності
(шифр та назва навчальної дисципліни)

освітня програма Політологія
(назва освітньої програми)

спеціальність 052 «Політологія»
(код і найменування спеціальності)

галузь знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»
(шифр і назва галузі знань)

ступінь вищої освіти Доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

Програма з дисципліни «Управління науковими проєктами та захист інтелектуальної власності»

спеціальність 052 «Політологія»

освітня програма Політологія

Розробники: Корольков Владислав Васильович, професор кафедри «Менеджмент та адміністрування», кандидат економічних наук, професор; Філей Юрій Володимирович, декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, професор.

Програма погоджена:

Завідувач кафедри,



Юрій КИРИЧЕНКО

на якій виконується освітній компонент

29 серпня 2024

Гарант освітньої програми



Олена ПОСТОЛ
29 серпня 2024

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 29 серпня 2024 № 2

Голова науково-методичної комісії



Юрій ФІЛЕЙ

30 серпня 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Загальна характеристика

Обов'язковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	05 «Соціальні і поведінкові науки»
Спеціальність	052 «Політологія»
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	4	
Модулів	1	-
Змістових модулів	2	-
Семестр	2	-
Загальна кількість годин	120	
з них аудиторних:	44	-
лекції	30	-
практичні	14	-
лабораторні	-	-
з них самостійної роботи:	76	-
Заняття на тиждень	2	-
Індивідуальні завдання	-	-
Форма контролю	залік	
Курсова робота (проект) (загальний обсяг)	-	

2. Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності» є вивчення теоретико-методологічних засад організації управління науковими проектами, визначення об'єкту права інтелектуальної власності, а також оволодіння методичним інструментарієм підготовки наукових проєктів, визначення джерел фінансування, підготовки грантових заявок, організації проєктного менеджменту з врахуванням академічної мобільності, а також оволодіння методичним інструментарієм реєстрації і захисту об'єктів права інтелектуальної власності.

3. Завдання навчальної дисципліни

Формування професійних навичок у PhD здобувачів освіти для управління науковими проектами та набуття програмних компетентностей організації проведення наукових досліджень, визначення джерел фінансування, а також формування об'єктів права інтелектуальної власності, їх реєстрації, оформлення охоронних документів і захисту.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: пререквізити засвоєння знань на рівні магістра будь-якої спеціальності.

Постреквізити: вміння готувати наукові проєкти; формувати профіль науковця в ORCID; формувати профіль науковця в науково метричних базах гугл академія, Web of Science, Scopus; вміти готувати власне резюме CV для представлення при підготовці заявки на отримання грантів на проведення наукових досліджень; знати основи інтелектуальної власності і методи її захисту.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК02. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових

виданнях з політичних наук та суміжних галузей.

СК03. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері політичних наук, оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.

СК06. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері політичних наук та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації.

СК07. Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку політичних наук.

СК08. Здатність складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень та реєстрації прав інтелектуальної власності.

Очікуванні програмні результати навчання:

ПРН 03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

ПРН 05. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.

ПРН 10. Керувати дослідницькою та інноваційною діяльністю, організовувати роботу колективу дослідників.

ПРН 11. Складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Управління науковими проєктами

Тема 1. Умови розвитку науки і наукових проєктів в Україні

Науково-технічна діяльність як основа інноваційного розвитку. Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) та забезпечення їх виконання. Особливості їх замовлення, забезпечення і форми результатів. Державна політика підтримки НДДКР. Наукові проєкти, науково дослідницькі проєкти, інвестиційні проєкти. Фонди підтримки наукових досліджень в Україні.

Структура наукового проєкту і зміст його основних частин. Етапи формування наукового проєкту від ініціації до отримання результатів. Визначення мети, конкретизація теми дослідження і наукових завдань для досягнення мети. Висування гіпотези і планування експерименту. Підготовка проєктної пропозиції або формування грантової заявки. Особливості стадії проведення дослідження і отримання результату. Форми представлення результатів дослідження.

Програми міжнародної співпраці з наукових проєктів і особливості участі в міжнародних проєктах. Підготовка проєктної пропозиції (грантової заявки). Пошук та відбір членів проєктної команди. Підготовка резюме та мотиваційного есе. Визначення цілей та завдань наукового проєкту. Обрання критеріїв для оцінювання ефективності та результативності проєкту. Оцінка кошторисної вартості наукового проєкту. Процедура формування наукових програм.

Індивідуальні наукові дослідження та їх взаємозв'язок програми наукових досліджень. Наукове відрядження. Наукове стажування. Ступенева мобільність. Кредитна мобільність.

Визначення результатів дослідження і їх наукової новизни. Апробація і впровадження результатів наукового дослідження.

Основна регламентуюча документація. Технічне (науково-технічне) завдання та техніко-економічне обґрунтування наукового проєкту. Пояснювальна записка наукового проєкту. Мотиваційні листи наукового проєкту. Рекомендаційні листи наукового проєкту. Загальний зміст і структура договорів і контрактів на виконання наукової роботи. Проміжні (за етапами і часовими періодами) та завершальний звіт науково-дослідницької роботи. Фінансові звіти наукового проєкту.

Тема 2. Науковий проєкт та науковець. Готовність до роботи з науковими проєктами

Визначення кінцевої мети і форми кінцевого результату. Декомпозиція проєкту на субпроєкти та робочі модулі. Структуризація та формування

переліку робіт. Визначення часових характеристик робіт та їх взаємозалежність.

Технології використання сіткових графіків та методологія обчислення їх параметрів. Визначення критичного шляху та запас часу по некритичних роботах.

Календарне планування проекту. Сутність та різновиди календарних планів, методологія календарного планування проектів.

Визначення потрібних ресурсів і формування кошторису проекту. Структуризація витрат проекту на трудові, матеріальні, фінансові, часові.

Тема 3. Науковий проект, його структура та складові. Класифікація проектів.

Поняття наукового проекту. Структура наукового проекту. Складові елементи наукового проекту. Класифікація проектів. Види проектів.

Тема 4. Планування наукового проекту.

Визначення кінцевої мети і форми кінцевого результату. Декомпозиція проекту на субпроекти та робочі модулі. Структуризація та формування переліку робіт. Визначення часових характеристик робіт та їх взаємозалежність.

Технології використання сіткових графіків та методологія обчислення їх параметрів. Визначення критичного шляху та запас часу по некритичних роботах.

Календарне планування проекту. Сутність та різновиди календарних планів, методологія календарного планування проектів.

Визначення потрібних ресурсів і формування кошторису проекту. Структуризація витрат проекту на трудові, матеріальні, фінансові, часові.

Тема 5. Фінансування наукового проекту.

Основні джерела фінансування наукового проекту. Державне фінансування, банківське фінансування, венчурні підприємства. Визначення рівня проекту, часу розробки, оцінка можливих результатів. Фундаментальні та прикладні дослідження. Проектне фінансування. Переваги та недоліки проектного фінансування. Види проектного фінансування. Наука як об'єкт проектного фінансування.

Замовники досліджень. Спеціалізовані проектні компанії та їхня роль в організації проектного фінансування. Договірні відносини в організації проектного фінансування. Бюджетний план проекту та його виконання.

Грантове фінансування. Об'єкти та суб'єкти грантового фінансування. Ознаки класифікації грантів.

Пошук грантів та відповідність наукового дослідження гранту. Оформлення документації для отримання гранту. Календарний план грантового проекту та його виконання. Світові програми фінансування наукових досліджень.

Тема 6. Модель системи управління науковим проектом.

Формування плану реалізації проекту та створення організаційної структури при командній роботі над проектом. Розробка плану залучення капіталу (джерел фінансування) наукового проекту. Визначення показників досягнення мети проекту. Організація обліку виконання складових проекту і використання ресурсів. Контроль стану на шляху до досягнення мети проекту. Аналіз відхилень від плану та бюджету. Прийняття рішень щодо усунення відхилень. Цикл управління та дискрет управління науковими проектами. Адміністрування виконання проекту.

Сутність і класифікація ризиків проектів. Фінансові ризики. Інвестиційні ризики. Виробничі ризики. Ризики нежиттєздатності проекту. Податковий ризик. Ризик несплати заборгованості. Ризик невиходу на проектну потужність. Ризик форсмажорних обставин. Страхування ризиків. Резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Формування реакції на ризик. Екаутинг.

Змістовий модуль 2. Захист інтелектуальної власності

Тема 7. Види об'єктів права інтелектуальної власності.

Створення об'єктів права інтелектуальної власності при проведенні досліджень та їх класифікація. Об'єкти авторського права, об'єкти патентного права.

Об'єкти авторського права та їх особливості. Плагіат та добросовісність.

Об'єкти патентного права та їх характеристики. Винаходи, корисні моделі, промислові зразки.

Тема 8. Реєстрація об'єктів права інтелектуальної власності.

Система реєстрації об'єктів прав інтелектуальної власності. Інститут авторського права та Укрпатент. Методика реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності. Оформлення авторського свідоцтва та патенту. Майнова немайнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.

Тема 9. Захист та охорона об'єктів права інтелектуальної власності.

Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності. Обсяг захисту. Час захисту. Ліцензія, як основний документ надання права на використання об'єктів права інтелектуальної власності. Ліцензійні договори.

Тема 10. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності

Шляхи отримання доходу від об'єктів права інтелектуальної власності. Визначення вартості ліцензійного договору. Види платежів за використання об'єктів права інтелектуальної власності.

7. Орієнтовний розподіл навчального часу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Управління науковими проєктами.												
Тема 1. Умови розвитку науки і наукових проєктів в Україні	14	2	2	-	-	10						
Тема 2. Науковий проєкт та науковець. Готовність до роботи з науковими проєктами	2	2	-	-	-	-						
Тема 3. Науковий проєкт, його структура та складові. Класифікація проєктів	14	2	2	-	-	10						
Тема 4. Планування наукового проєкту	2	2	-	-	-	-						
Тема 5. Фінансування наукового проєкту	16	4	2	-	-	10						
Тема 6. Модель системи управління науковим проєктом	14	4	-	-	-	10						
Разом за змістовим модулем 1	62	16	6	-	-	40						
Змістовий модуль 2. Захист інтелектуальної власності												
Тема 7. Види об'єктів права інтелектуальної власності.	15	4	2	-	-	9						
Тема 8. Реєстрація об'єктів права інтелектуальної власності.	15	4	2	-	-	9						
Тема 9. Захист та охорона об'єктів права інтелектуальної	13	2	2	-	-	9						

власності.												
Тема 10. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності	15	4	2	-	-	9						
Разом за змістовим модулем 2	58	14	8	-	-	36						
Усього годин	120	30	14	-	-	76						

8. Види навчальних занять та їх орієнтовний зміст

№ з/п	Тема	Вид занять	Орієнтовний зміст
1.	Тема 1. Умови розвитку науки і наукових проєктів в Україні	лекція	Питання за планом.
		практичне	Обговорення теоретичних питань щодо розвитку науки в Україні
2.	Тема 2. Науковий проєкт та науковець. Готовність до роботи з науковими проєктами	лекція	Питання за планом
3.	Тема 3. Науковий проєкт, його структура та складові. Класифікація проєктів	лекція	Питання за планом
		практичне	Формування таблиці науковця. Реєстрація в науко-метричній базі Google Scholar
4.	Тема 4. Планування наукового проєкту	лекція	Питання за планом
5.	Тема 5. Фінансування наукового проєкту.	лекція	Питання за планом
		практичне	Обговорення визначення мети проєкту за технологією Smart. Підготовка CV науковця. Визначення потреб проєкту і пошук джерел фінансування.
6.	Тема 6 Модель системи управління науковим проєктом.	лекція	Питання за планом.
7.	Тема 7. Види об'єктів права інтелектуальної власності..	лекція	Питання за планом.
		практичне	Обговорення видів об'єктів права інтелектуальної власності.
8.	Тема 8. Реєстрація об'єктів права інтелектуальної власності.	лекція	Питання за планом.
		практичне	Обговорення порядку реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності. Об'єкти авторського права та об'єкти патентного права.

9.	Тема 9. Захист та охорона об'єктів права інтелектуальної власності.	лекція	Питання за план
		практичне	Обговорення умов захисту об'єктів права інтелектуальної власності. Обсяг захисту. Період захисту. Термін захисту.
10.	Тема 10. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності	лекція	Питання за планом.
		практичне	Обговорення теоретичних та практичних питань комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

9. Форми та методи контролю

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» контрольні заходи включають в себе поточний, проміжний та підсумковий контроль. У процесі вивчення навчального матеріалу дисципліни «Управління науковими проєктами та захист інтелектуальної власності» використовуються наступні форми контролю:

Поточний контроль – охоплює визначені програмою освітнього компоненту контрольні заходи, що відбуваються під час проведення практичних занять з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти на етапі первинного засвоєння навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та практичного занять, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст вивчаємої теми, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал, а також завдань самостійної роботи. Результати поточного контролю враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні результатів проміжного контролю.

Проміжний контроль – використовується при визначенні підсумкової оцінки з освітнього компонента і засвідчує здобуття певних результатів навчання та їх рівень. При цьому позитивні оцінки з визначених програмою освітнього компонента контрольних заходів є необхідною умовою для отримання здобувачем вищої освіти підсумкового контролю.

Підсумковий контроль – здійснюється у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни та визначається за результатами поточного і проміжного контролю.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами підсумкового контролю. При цьому оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано»

Під час контролю враховуючи наступні види робіт:

- виконання практичних завдань, підготовка рефератів – до 40 балів;
- поточний, проміжний контроль – до 40 балів;

- наукова діяльність (участь у кафедральній науково-дослідній роботі, у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, у написанні наукових статей) – до 20 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при поточному оцінюванні знань (залік)

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	зараховано
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T10 - теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

11. Політика курсу

Політика дедлайнів передбачає не лише присутність здобувача вищої освіти на лекціях і практичних заняттях, а й його активну роботу. У разі невідвідування занять без поважних причин, здобувач вищої освіти зобов'язаний опрацювати навчальний матеріал шляхом підготовки та захисту реферату за пропущеною темою занять.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає у запровадженні положень норм чинного законодавства України в науково-дослідній сфері та освітнього процесу, правил Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка» та дотриманні стандартів чесної й

високопрофесійної діяльності науково-педагогічних працівників кафедри та здобувачів вищої освіти.

Під час вивчення навчальної дисципліни кожен здобувач вищої освіти повинен дотримуватися етичних принципів і цінностей академічної доброчесності, при цьому він зобов'язаний з повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти. Так, з метою забезпечення довіри до результатів навчання здобувач вищої освіти повинен виконувати контрольні роботи самостійно, при цьому не допускається залучення при розв'язанні індивідуальних занять інших осіб. У разі виявлення ознак академічного плагіату, а також самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману, зазначена робота не зараховується і навчальна дисципліна не вважається зарахованою.

За порушення академічної доброчесності здобувач вищої освіти може бути притягнутий до академічної відповідальності, а саме: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії тощо; відрахування з університету, застосовується у випадку систематичних грубих порушень і лише після того, як не дали ефекту інші заходи впливу.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення дисципліни “Захист прав споживачів в Україні” включає: опорні конспекти лекцій викладача; підручники і навчальні посібники; нормативно-правові акти; навчально-методичний комплекс для здобувачів денної та заочної форми навчання, який складається з робочої програми навчальної дисципліни “Захист прав споживачів”, методичних рекомендацій щодо підготовки здобувачів до практичних занять та написання рефератів; методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи здобувачів та підготовки до рубіжного і підсумкового модульного контролю (заліку); переліку питань, що виносяться на залік; списку рекомендованої літератури.

1. Конспект лекцій викладача.

2. Програма навчальної дисципліни «Управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності».

3. Силабус з навчальної дисципліни «Управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності».

13. Перелік навчальної, наукової та довідкової літератури

Базова

1. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Право інтелектуальної власності: підручник. Запоріжжя: Національний університет “Запорізька політехніка”, 2024. 161 с.

2. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Куракін О. М. Договірне право України: підручник. Запоріжжя: Національний університет “Запорізька політехніка”, 2024. 230 с.

3. Якименко І., Штефан Є., Лук’янихін В. Управління науковими проєктами [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2022. 139 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90462>, (Дата звернення: 06.03.2023)

4. Офіс Горизонт Європа в Україні. Офіційний сайт. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/#> (дата звернення: 20.09.2024).

5. Еразмус+ - Програма Європейського Союзу у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. Офіційний сайт. URL: <https://erasmusplus.org.ua/> (дата звернення: 03.03.2025).

6. Кукоба В. П. Управління проєктами. Практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб.; за заг. ред. В. П. Кукоби. Київ: КНЕУ, 2014. 111 с.

7. Проєктне фінансування: підруч. / Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. Київ: КНЕУ, 2017. 761 с.

8. Руководство к своду знаний по управлению проєктами, 5-е издание/ Project Management Institute (PMI). Project Management Institute, Inc., 2012. 614 с.

Допоміжна

9. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide) Fifth Edition, PMI, 2013. 589 p.

10. Горизонт 2020: як написати конкурентоспроможну проєктну заявку? Інформаційні матеріали / укладачі: С.М. Шукаєв, Л.І. Русіна, О.К. Сулема, І.А. Владимирський, Є.А. Огородник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 104 с.

11. Правові, фінансові та управлінські аспекти участі в проєктах Програми «Горизонт 2020»: інформаційні матеріали / Укладачі: С. І. Сидоренко, С. М. Шукаєв, М. О. Зеленська, Ю. В. Лашина, А. І. Олешкевич, А. О. Романко, І. А. Владимирський. Київ: НТУУ «КПІ», 2015. 52 с.

12. Управління проєктами: навчальний посібник до вивчення дисципліни для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародних проєктів», «Менеджмент інновацій», «Логістика»/ Уклад.: Л.Є. Довгань, Г.А.Мохонько, І.П.Малик. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с.

13. Фесенко Т. Г. Управління проєктами: теорія та практика виконання проєктних дій: навч. посібник / Т. Г. Фесенко; Харк. нац. акад. міськ. госпва. Харків: ХНАМГ, 2012. 181 с.

14. Корольков В.В. , Соріна О.О., Тельчаров Е.А. Управління знаннями при реалізації стратегії інноваційного оновлення підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9529> (дата звернення: 20.02.2022).

15. Черняєва, О., Кулініч, Т., Гуцул, Т., Корольков, В., & Губарь, О. (2023). Інноваційні перетворення економіки України в умовах глобалізації: теоретико-аналітичні аспекти. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(48), 249–257. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3977>

14. Рекомендовані інформаційні джерела

16. Офіційний сайт Верховної Ради України – <https://www.rada.gov.ua>.

17. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua>.

18. Офіційний сайт Міністерства економіки України – <https://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=bb27fb37-4305-4686-9ea0-995d1c10f028&tag=DerzhavnaSluzhbaIntelktualnoiVlasnosti>.

19. Державна система правової охорони інтелектуальної власності – <https://ukrpatent.org/uk/articles/copyright-info>.

20. Офіційний сайт державної організації “Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій” – <https://nipo.gov.ua>.